

ÚŘAD PRO VYNÁLEZY
A OBJEVY

POPIS VYNÁLEZU K AUTORSKÉMU OSVĚDČENÍ

195942

(11) (B1)

(22) Přihlášeno 09 03 77
(21) (PV 1592-77)

(51) Int. Cl.³
C 08 F 120/36

(40) Zveřejněno 29 06 79

(45) Vydáno 15 06 82

(75)

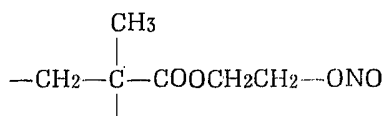
Autor vynálezu

ŠPAČEK PAVEL ing., CSc., KUBÍN MIROSLAV ing. CSc.,
PORSCH BEDŘICH ing. CSc. a VOZKA STANISLAV RNDr., PRAHA

(54) Dusitan poly(2-hydroxyethylmethakrylátu) a způsob jeho výroby

1

Vynález se týká dusitanu poly(2-hydroxyethylmethakrylátu) obsahujícího polymerní jednotky vzorce

a způsobu jeho výroby.

Dusitan poly(2-hydroxyethylmethakrylátu) nebyl dosud připraven. Připravuje se tak, že se na poly(2-hydroxyethylmethakrylát) působí vodným roztokem kyseliny dusité, připraveným okyselením roztoku alkalického dusitanu, s výhodou nižší organickou kyselinou, zejména kyselinou octovou nebo mravenčí, při teplotě -1 až 25°C , s výhodou při teplotě -1 až $+^\circ\text{C}$. Práci při teplotě kolem 0°C a použití kyseliny octové je třeba dát přednost před minerálními kyselinami; vzniklý ester je stálejší a reakční směs obsahující kyselinu dusitou nešumí. Ve vodě a při 25°C je polymerní dusitan prakticky zcela rozložen za 30 minut. Čerstvě připravený polymerní dusitan ve vodě nebotná [pouze v průběhu jeho hydrolysy nabývá původní hydrofilní charakter odpovídající poly(2-hydroxyethylmethakrylátu)], extrakcí rozpouštědlem mísitelným s vodou, s výhodou bezvo-

2

dým acetonem, jej lze zbavit vody a případně usušit. V tomto stavu jej lze přechovávat a i přes rok starý preparát si udržuje schopnost uvolňovat po nabotnutí kys. dusitou.

Je známo, že organické estery kyseliny dusité jsou málo stálé a používá se jich všude tam, kde je nevýhodné nebo i nemožné dávkovat kyselinu dusitou pomocí okyselení anorganického dusitanu. Tuto nevýhodu má i polymerní dusitan podle vynálezu, navíc je někdy užitečné, že zejména zesíťovaný polymer může být beze zbytku z reakční směsi odstraněn. Kromě toho mohou být polymerní dusitany podle vynálezu v některých případech použity jako alkylační činidla.

V dalším je vynález blíže objasněn na příkladech provedení.

Příklad 1

Membrána z makroporesního poly(2-hydroxyethylmethakrylátu) síťovaná ethylendimethakrylátem (0,5 % mol.), byla na fritě 5 minut promývána 25% vodným roztokem kyseliny octové s přídavkem 1 % NaNO_2 p.a. při 0°C . Materiál byl pak 2 minuty promýván 50% vodným dioxanem při 0°C a nakonec acetonem p.a. Vzniklý polymer byl usušen ve vakuu při 25°C a stanovením dusíku na-

lezena 57% konverse hydroxylových skupin na ester kys. dusité.

Příklad 2

Makroporézní gel z poly(2-hydroxyethylmethakrylátu) byl při teplotě 10 °C převeden na ester kyseliny dusité promýváním 25% vodným roztokem kyseliny mravenčí s přidavkem 2 % NaNO₂. Bezprostředně potom byl reakční produkt promyt při 1 °C nejprve 50% vodným roztokem acetonu a pak při

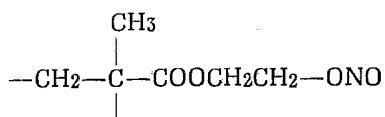
stejně teplotě bezvodým acetonem a usušen analogicky jako v příkladu 1.

Příklad 3

Materiál připravený podle příkladu 2 (0,5 gramů) byl při teplotě místnosti vhozen do 10 ml nasyceného vodného roztoku dimethylanilinu. Po 10 minutách se reakční směs zbarvila červeně, což svědčí o probíhajících diazotačních a kopulačních reakcích.

PŘEDMĚT VYNÁLEZU

1. Dusitan poly(2-hydroxyethylmethakrylátu) obsahující strukturu jednotky vzorce

2. Způsob výroby dusitanu poly(2-hydroxy-

ethylmethakrylátu) podle bodu 1, vyznačený tím, že se na poly(2-hydroxyethylmethakrylát) působí vodným roztokem kyseliny dusité, připraveným okyselením roztoku alkalického dusitanu, s výhodou nižší organickou kyselinou, zejména kyselinou octovou nebo mravenčí, při teplotě -1 až 25 °C, s výhodou při teplotě -1 až +5 °C.